

ДО ПИТАННЯ ЯКОСТІ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ПОКАРАННЯ

Індивідуалізація покарання здійснюється на етапі призначення покарання, відбування покарання, після відбування покарання. Індивідуалізація покарання має бути визначеною одним із основних міжгалузевих інститутів кримінальної юстиції, який реалізується як на етапі розробки та формулювання кримінально-правових норм, так і на етапі постановлення вироку, а також на етапі виконання покарань. Історичною передумовою якісних характеристик індивідуалізації є особистий характер покарання, а її законодавчою передумовою можна вважати принцип пропорційності та диференціації покарання, оскільки при його реалізації створюється необхідна законодавча основа для подальшого здійснення індивідуалізації.

Принципи індивідуалізації покарання і принцип справедливості при призначенні покарання необхідно розрізняти: індивідуалізація покарання, в більшій мірі відноситься до особистості, оскільки історично першими з'явилися ті обставини, які були пов'язані з особистістю злочинця. В рамках принципу справедливості підлягають обліку громадські інтереси, що представляють собою соціальний компонент принципу справедливості при призначенні покарання. Також принцип справедливості безпосередньо впливає на досягнення мети відновлення соціальної справедливості і полягає також у з'ясуванні громадської реакції на призначене покарання, стосовно ж до цілей покарання принцип індивідуалізації покарання впливає скоріше на досягнення такої мети як перевиховання винного та приватної превенції.

Можна також казати про існування трьох форм індивідуалізації: правової, судової та адміністративної. Правова індивідуалізація – діяльність законодавця щодо формування принципу індивідуалізації в контексті пропорційності кримінально-правового регулювання, адміністративна – діяльність органів виконання покарань щодо формування карально-виховного процесу.

Судова індивідуалізація є визначенням виду і терміну відбування покарання з точки зору індивідуальних ознак особистості правопорушника та соціального контексту оцінки його винного діяння з метою стягнення усіх цілей покарання та реабілітації правопорушника, його реінтеграції у суспільство. Індивідуалізація покарання при його призначенні – це принцип пропорційності інституту призначення покарання, відповідно до якого суд, на основі оцінки ряду загальних і спеціальних критеріїв, зазначених у законі, визначає особі, яка вчинила злочин, справедливий міру покарання, спрямовану на досягнення цілей виправлення засудженого і приватної превенції, а також сприяє досягненню інших цілей, поставлених перед покаранням. Принцип пропорційності та гарантії, які він надає людям, є важливим елементом сучасних стратегій боротьби зі

злочинністю, механізмів вирішення конфліктів, а також моделей санкцій. У цьому контексті якість, ефективність та пропорційність покарання можна розглядати як взаємозалежні поняття. Цей дискурс не повинен обмежуватися стандартними питаннями винесення вироку та судового перегляду в традиційних кримінальних провадженнях.

Міждисциплінарне та порівняльне дослідження питань та функціональних рішень, що стосуються центральних питань індивідуалізації покарання можуть бути застосованими щодо політики криміналізації, законодавства про безпеку, прав людини, міжнародного публічного та міжнародного гуманітарного права.

Суб'єктна складова є базовою для такої практики на відміну від абстрактної легальної індивідуалізації та індивідуалізації у процесі виконання покарання. Звідси індивідуалізація покарання з метою економії кримінальної репресії не має під собою достатньої системи законодавчих підстав, а диктується виключно судовою дискрецією та традиціями сталого розвитку кримінального законодавства. Тенденції законодавчої індивідуалізації покарання країн Причорномор'я свідчать про подальший розвиток диференціації суб'єктних ознак правопорушника та спеціалізації підстав кримінальної відповідальності за окремі злочини (корупційні злочини, тероризм). Судова індивідуалізація та адміністративна індивідуалізація йде шляхом підвищення можливостей реабілітації правопорушників за умов сталої тенденції застосування великих термінів позбавлення волі.

Вивчення якісних характеристик індивідуалізації покарання у доктрині кримінального права та законодавстві Причорноморських держав надало можливість констатувати, що диверсифікація підстав індивідуалізації відбувається за рахунок розвитку диференціації суб'єктних ознак правопорушника (корупційні злочини, тероризм), що, в свою чергу, свідчить про стійку законодавчу тенденцію до спеціалізації підстав кримінальної відповідальності. Встановлено що індивідуалізація покарання з метою економії кримінальної репресії не має під собою достатньої системи законодавчих підстав, а диктується виключно судовою дискрецією та традиціями сталого розвитку кримінального законодавства.

Отже якість та функціональність індивідуалізації покарання має бути системно пов'язаною із необхідністю розуміння нормативного визначення інституту індивідуалізації як інтегрального інституту кримінального права, який регламентує загальні питання застосування підстав та критеріїв індивідуалізації покарання та інших кримінально-правових заходів. Індивідуалізація покарання не є виключно українським напрямком сучасної кримінальної політики. Цей інститут кримінального та кримінально-виконавчого права знаходить своє втілення у кримінальному законодавстві усіх країн, що вивчалися.

Ключові слова: якість законодавства, індивідуалізація покарання, принцип пропорційності, інститут права.

Ключевые слова: качество законодательства, индивидуализация наказания, принцип пропорциональности, институт права.

Key words: legislative quality, individualization of punishment, proportionality principle, legal institute.